

Verder werken aan een gezonde leefomgeving

Jaarbericht 2026

Voorwoord

Bij de Brabantse Milieufederatie (BMF) werken we aan de verduurzaming van onze leefomgeving, bescherming van de natuur en het verbeteren van het milieu. Zo zetten we ons in voor een natuurinclusieve samenleving.

Om een natuurinclusieve samenleving te bereiken, zijn mensen nodig. Bij de BMF werken we met een team van bevrologon collega's én samen met heel veel vrijwilligers bij lokale natuur- en milieuoorganisaties iedere dag hard om Brabant mooier en duurzamer te maken. Voor onszelf en voor volgende generaties. De BMF is ook al decennialang een samenwerkingspartner van de terreinbeheerders en het Netwerk Goed Boeren. Samen met hen richtten we ons in 2025 tot beleidsmakers met

“We informeerden Brabanders via allerlei kanalen over actuele duurzaamheidsonderwerpen, zoals lichtvervuiling, bestrijdingsmiddelen en biobased isolatiemogelijkheden.”

suggesties voor beter beleid, bijvoorbeeld over het terugdringen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Ook publiceerden we een pamflet met suggesties voor gemeentelijke verkiezingsprogramma's, in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen in 2026.

We informeerden Brabanders via allerlei kanalen over actuele duurzaamheidsonderwerpen, zoals lichtvervuiling, bestrijdingsmiddelen en biobased isolatiemogelijkheden. We organiseerden excursies naar biologische boeren en Brabanders met klimaatadaptieve tuinen. En we werkten samen met inwoners aan concrete oplossingen die bijdragen aan een gezondere leefomgeving. Soms moesten we daarvoor samen naar de rechter.

Wat we verder in 2025 hebben gedaan en wat onze plannen zijn voor 2026, vertellen we in dit jaarbericht. Vorig jaar was de titel van ons jaarbericht 'Samenwerken aan een gezonde leefomgeving'. We zijn daar nog niet mee klaar.

Laten we daarom in 2026 samen verder werken aan een gezonde leefomgeving!

Fenke Dingemans
directeur-bestuurder
Brabantse Milieufederatie

114

**lokale natuur- en
milieuorganisaties
aangesloten bij de BMF**

Groene vrijwilligers bij jou in de buurt!

Door heel Brabant zijn groene vrijwilligers van lokale natuur- en milieuorganisaties actief. Zij steken de handen uit de mouwen om in hun omgeving de natuur te beschermen, te versterken en uit te breiden. Bijvoorbeeld door buurtvoedselbossen aan te leggen, natuurgebieden te onderhouden of in gesprek te gaan met gemeenten of waterschappen over het belang van natuur en biodiversiteit.

*Ook jij kan vandaag nog
groene vrijwilliger worden!*

Kijk voor meer informatie op
brabantsemilieufederatie.nl/lokaal

Agrarische & voedseltransitie

De BMF werkt mee aan de transitie naar een grondgebonden, natuurinclusieve en biologische landbouw, waar zowel natuur als boer beter van worden. We laten goede voorbeelden zien en inspireren overheden tot beleid dat recht doet aan boeren die stappen zetten naar een natuurinclusieve bedrijfsvoering.

Netwerk Goed Boeren

We ondersteunden het Netwerk Goed Boeren bij hun belangenbehartiging bij provinciale beleidsvorming. Ook organiseerden we bijeenkomsten voor de studiegroepen van het netwerk over onderwerpen als korte-ketenafzet en beheer van kruidenrijk grasland.

Verbinding tussen boeren en burens

Samen met IVN en ZLTO organiseerden we een groen traineeship om jongeren mee te nemen in de wereld van de biologische landbouw. Binnen het project Boer&Buur met Natuur werkten we aan meer verbinding tussen natuurinclusieve boerderijen en omwonenden, onder andere door samen met IVN een moestuinfeest te organiseren. Daarnaast waren

we betrokken bij de realisatie van een lokale biologische groente- en fruitbox en de ontwikkeling van de Biohub Breda. In 2026 werken we verder aan deze thema's, samen met betrokken boeren en burens.

We hebben goede voorbeelden laten zien met volgeboekte excursies naar biologische en natuurinclusieve boeren. In 2026 gaan we ook weer op bezoek bij zulke koplopers.

Inspiratie en innovatie

Binnen het project Brabants Bodem en de Maatschappelijke adviescommissie LIB blijven we verder werken aan oplossingen die goed zijn voor boer en natuur.

Boer Henk van Bijzonder Brabants in Deurne tussen zijn groenten.

Moestuiffeest op Bioboerderij 't Schop in Hilvarenbeek.

Bij BIO In de Polder in Lage Zwaluwe brengen ze zelf de stierkalfjes groot.

Circulaire transitie

Duurzaam omgaan met grondstoffen moet het nieuwe normaal worden. De BMF stimuleert en inspireert Brabanders om te delen, te repareren en te recycelen door goede voorbeelden voor het voetlicht te brengen en samenwerkingen te bevorderen.

De circulaire economie leeft

Steeds meer Brabanders zetten zich in voor de circulaire economie! Zo hebben we de jaarlijkse Kringlogo-prijs uitgereikt aan Plukroute Hank.

In Breda organiseerden we tijdens het Zero Waste Festival een circulaire fietstocht en een clean-up kanotocht. Ook verzorgden we een drukbezocht webinar over biobased isoleren.

Samen met Yuverta en de gemeente Tilburg hebben we de eerste stappen gezet op weg naar een circulaire initiatievenkaart: zo kunnen in 2026 alle Tilburgers makkelijker circulaire ondernemers in de buurt vinden!

“Steeds meer Brabanders zetten zich in voor de circulaire economie!”

Heel Nederland Repareert

Tijdens de aankomende week van de circulaire economie nodigen we gemeenten uit om bij elkaar te kijken hoe je reparatie-initiatieven ondersteunt. In de tweede helft van 2026 rollen we de campagne Heel Nederland Repareert uit, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant en andere partners. Daarnaast zijn we ook betrokken bij de voorbereiding van het project Heel Nederland Deelt. Tenslotte werken we samen met andere partijen aan de ontwikkeling van Circulaire Ambachtsnetwerken in Brabant.

Energietransitie

Het versnellen van de energietransitie is van groot belang voor het tegengaan van klimaatverandering. Door energieprojecten slim in te richten met oog voor landschap en biodiversiteit, gaan zowel omwonenden als de natuur erop vooruit.

Energiebesparing en natuurinclusiviteit

De BMF werkt, mede namens de terreinbeherende organisaties, binnen de vier Brabantse Regionale

Energie Strategieën (RES'en) samen met overheden en andere partners aan de energietransitie. We blijven in de RES'en aandacht vragen voor de onderwerpen energiebesparing en

natuurinclusiviteit. De oproep tot energiebesparing was ook de hoofdboodschap van onze gastspreker tijdens de BMF-lezing, Maarten van Andel.

“We organiseerden als Natuur en Milieufederaties verschillende activiteiten voor de door ons opgeleide Energieboswachters.”

Kennissessies voor gemeenten

In 2025 organiseerden we voor Brabantse gemeenteambtenaren kennissessies over de natuurinclusieve energietransitie. Tijdens deze sessies gingen we in op actuele wet- en regelgeving en de rol van gemeenten voor natuurinclusiviteit in beleid en vergunningverlening.

Energieboswachters community

We organiseerden als Natuur en Milieufederaties verschillende activiteiten voor de door ons opgeleide Energieboswachters (burgerexperts voor natuurinclusieve wind- en zonneparken). Zo was er een werkbezoek aan energiecoöperatie Deltawind en vond de eerste landelijke Energieboswachtersdag plaats.

Komend jaar bouwen we verder aan onze community. We willen samen met Energieboswachters aan de slag met het beoordelen van plannen voor versterking van biodiversiteit en landschapskwaliteit rondom grootschalige energie-opweklocaties. Hiervoor is vanuit het rijk geld beschikbaar gesteld aan alle RES-regio's.

Gezonde leefomgeving

De BMF strijdt voor een gezonde leefomgeving, waar schone lucht, water en bodem vanzelfsprekend zijn. Zo zetten we ons in voor minder lichtvervuiling, het gebruik van risicovolle bestrijdingsmiddelen en milieuschade door luchtvaart.

Nachtwachters

Al enkele jaren is de BMF strategisch partner van de provincie op het gebied van lichtvervuiling. Tijdens de jaarlijkse campagne Nacht van de Nacht brengen we samen met lokale natuur- en milieuorganisaties lichtvervuiling onder de aandacht. In 2025 organiseerden we samen met de provincie een filmvoorstelling voor inwoners en een nachtwandeling voor bestuurders. In 2026 begint onze eerste training voor Nachtwachters. Deze Nachtwachters signaleren lokaal lichtvervuiling en adviseren hoe die verminderd kan worden.

Luchtvaart

Omdat luchtvaart zorgt voor veel milieuschade, is de BMF actief betrokken als deelnemer aan verschillende overlegtafels van verschillende luchtmachtbases en civiele vliegvelden. We vragen daar

aandacht voor de negatieve milieu-impact van luchtvaart-activiteiten en zoeken manieren om die impact te verminderen.

Bestrijdingsmiddelen

In 2025 vroeg de BMF met diverse activiteiten aandacht voor het terugdringen van bestrijdingsmiddelengebruik in de landbouw. We organiseerden een expertmeeting voor Statenleden, een webinar voor overheidsbestuurders en ambtenaren en een informatiebijeenkomst voor aangesloten organisaties. De BMF reageerde op de conceptversie van het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen, mede namens Natuurmonumenten en Brabants Landschap. In 2026 blijven we dit actieplan volgen en onze aangesloten organisaties op de hoogte houden van beleidsontwikkelingen en handelingsperspectief.

A vibrant park scene with a pond, trees, and people. The foreground shows a lush green lawn with dappled sunlight. In the middle ground, a curved pond with several water fountains is visible, surrounded by people sitting on the grass and walking. The background is filled with tall, leafy trees under a clear blue sky. A white text box is overlaid on the upper right portion of the image.

“In 2025 vroeg de BMF met diverse activiteiten aandacht voor het terugdringen van bestrijdingsmiddelengebruik in de landbouw.”

Landschappelijke transitie

De Brabantse natuur is prachtig en van groot belang voor een gezonde leefomgeving, maar staat onder druk. Daarom zetten wij ons in voor behoud en versterking van natuur en landschap.

Samenwerken aan natuurversterking

We namen in 2025 actief deel aan de Natura 2000-gebiedsprocessen Ulvenhoutse Bos en Vitale Peel. De Peel is een van de zestien NOVEX-gebieden die het kabinet in 2022 heeft aangewezen. Samen met onze Limburgse collega's werken we aan een duurzame, leefbare en gezonde toekomst voor dit gebied.

Belangen van de natuur

Mede namens terreinbeherende en aangesloten organisaties dienden we in 2025 zienswijzen in, bijvoorbeeld over het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie, de herstructurering van de N279 en het Koersdocument Oostflank. Daarnaast gingen we verder met het voeren van procedures tegen uitbreidingen van veehouderijen.

Vrijwilligers vergroenen Brabant

We riepen de Natuurdichter van Brabant uit en organiseerden een water- en landgoedwandeling op Landgoed De Hoevens. Op de Fontys Nature Impact Days enthousiasmeerden we nieuwe studenten om zich in te zetten voor natuur.

Vrijwilligers van lokale natuur- en milieuorganisaties namen we mee in de veranderingen door en mogelijkheden van de Omgevingswet tijdens een training. We brachten aangesloten organisaties samen tijdens regiobijeenkomsten, met als doel samenwerking en kruisbestuiving. Samen met andere organisaties versterkten we het programma Impuls Groene Vrijwilligers. In 2026 organiseren we met IVN Brabant een bijeenkomst over Basiskwaliteit Natuur voor groene vrijwilligers.

Water- en klimaattransitie

Extreem natte periodes met wateroverlast, extreem droge periodes met watertekort en extreme hitte: het is belangrijk dat we ons hierop voorbereiden. We stimuleren overheden en inwoners om maatregelen te treffen om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.

Beleid en realisatie

De BMF werkte in 2025 mee aan beleidsvorming en uitvoering, zoals de droogteagenda, het onttrekkingenbeleid en het beregeningsbeleid. We volgen de realisatie van de KRW-doelen door onze deelname aan het Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas.

Inwoners aan Zet

We boden Brabanders handelingsperspectief met het project Inwoners aan Zet voor waterinfiltratie en biodiversiteit. Zo organiseerden we bezoeken aan klimaatadaptieve tuinen in Oirschot en Heeze-Leende en een partneroverleg voor ambtenaren van de deelnemende gemeenten om elkaar te inspireren.

Tijdens het symposium van het project Follow Up Koepelplan Voedselbossen enthousiasmeerden

we een groep agrariërs en andere belangstellenden voor agroforestry en voedselbossen. Ook brachten we de Kennisgroep Voedselbossen Brabant samen om (kennis-) ontwikkeling te stimuleren. Ook organiseerden we de Basiscursus Voedselbossen. In 2026 ronden we Inwoners aan Zet af en blijven we actief rondom voedselbossen.

Convenant

We zijn kritisch op ontwikkelingen die de natuur en/of verduurzaming van onze leefomgeving schaden. Dit leidde in 2025 tot een convenant tussen de provincie, Brabant Water, Brabants Landschap en de BMF. In 2026 blijven we alert op voldoende ruimte voor water en klimaatadaptatie binnen ruimtelijke ontwikkelingen. We volgen de nieuwe waterbeheerplannen van de waterschappen.

“We zijn kritisch op ontwikkelingen die de natuur en/of verduurzaming van onze leefomgeving schaden.”

Geef jij de nacht haar sterren terug?

Licht is mooi, soms is minder beter. In Nederland is het 's nachts zelden echt donker en dat verstoort het ritme van mens en dier. Met stress en slaapstoornissen tot gevolg. Daarom zetten de **Natuur en Milieufederaties** zich al jaren in voor een donkere nacht. Samen met overheden, bedrijven en inwoners gaan ze nu een stap verder. Met als doel in drie gebieden in ons land het licht met 25 tot 50% te dimmen. Dankzij onze deelnemers ontvingen de Natuur en Milieufederaties de afgelopen vijf jaar € 15,9 miljoen voor een natuurlijker Nederland. Dat is **The Power of Postcodes**.

18+ Speel bewust De vergunning voor de loterij is afgegeven door de Kansspelautoriteit onder kenmerk 300028/14480 d.d. 21/10/2021. Foto: Johan van der Wielen

postcodeloterij.nl

**POSTCODE
LOTARIJ**

Colofon

Brabantse Milieufederatie
Heuvelring 92
5038 CL Tilburg

Fotografie

Juliet Adema
Leonie Franken
Cock van der Kaaij
Sacha Loppies
Lene Renner
Ruud Verhoosel
Marion van der Velden
Brabant Partners

Ontwerp en opmaak

Laurens Uilenbroek

Samen voor een mooi en duurzaam Brabant

De BMF staat voor een schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een duurzame economie. Nu en straks.

Ons doel is het realiseren en versnellen van de overgang naar een duurzaam Brabant. Dat doen we als BMF samen met 114 aangesloten organisaties en andere partners. Zo werken we al meer dan 50 jaar samen aan meer impact in Brabant!

bmf@brabantsemilieufederatie.nl
www.brabantsemilieufederatie.nl

brabantse milieufederatie

Wij worden gesteund door:

Provincie Noord-Brabant

